

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Вінниця)**

СИРИЧЕНКО НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

УДК 330.322.012:339.92

**РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

Автореферат
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародної економіки Донецького національного університету Міністерства освіти і науки України (м. Вінниця).

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Хаджинов Ілля Васильович,
Донецький національний університет Міністерства освіти і науки України (м. Вінниця), професор кафедри міжнародної економіки.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Савельєв Євген Васильович,** Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України, завідувач кафедри міжнародної економіки, Заслужений діяч науки і техніки України;

кандидат економічних наук, доцент **Капранова Лариса Григорівна,** ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь), завідувач кафедри економічної теорії та інтелектуальної власності.

Захист дисертації відбудеться 30 червня 2016 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.03 у Донецькому національному університеті за адресою: 21007, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «___» травня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к.е.н.

С.П. Ланська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Процеси глобалізації світової економіки сприяли різкому посиленню мобільності капіталу, інтенсифікації міжнародного інвестування. На сучасному етапі світогосподарського розвитку міжнародна інвестиційна діяльність виступає найважливішою умовою економічного зростання країн, дієвим засобом забезпечення національних економік необхідними ресурсами. За даних умов виникає необхідність визначення основних тенденцій розвитку процесу міжнародного інвестування, чинників, здатних позитивно вплинути на економічний розвиток країн у взаємозв'язку «ресурси капіталу – економічне зростання» з урахуванням особливостей прояву глобальних трансформацій.

Дослідженню теорії та методології глобальних економічних трансформацій присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як О. Булатова, А. Гальчинський, В. Геєць, Ч. Гіл, Ю. Козак, Д. Лук'яненко, В. Омельченко, Т. Орехова, М. Портер, Є. Савельєв, С. Соколенко, А. Філіпенко, І. Хаджинов, Ю. Чентуков, Г. Черніченко, І. Школа та ін.

Вагомий внесок у розробку теорії міжнародного інвестування зробили зарубіжні та вітчизняні вчені І. Бланк, Н. Бударіна, І. Бузько, Д. Кейнс, Ф. Котлер, Т. Кублікова, Ю. Макогон, О. Рогач, І. Сазонець, Й. Шумпетер та ін.

Одночасно, незважаючи на велику кількість робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених з досліджуваної проблематики, питання трансформаційного впливу глобалізації на процес міжнародного інвестування вимагають подальшого опрацювання.

Вищезазначене зумовило вибір теми дисертаційної роботи, мету і змістовну спрямованість дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи кафедри міжнародної економіки Донецького національного університету МОН України за держбюджетними темами: «Підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності України в інтеграційних об'єднаннях: регіональний та галузевий аспект» (номер державної реєстрації 0106U012484), в рамках якої розроблено трансформаційний механізм системи міжнародних інтеграційно-інвестиційних утворень; «Розвиток старопромислового регіону на засадах інноваційної стратегії та трансферу знань» (номер державної реєстрації 0111U009621), в рамках якої розроблено класифікацію інвестицій в умовах глобальних трансформацій.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження процесу міжнародного інвестування на етапі глобалізації світової економіки та розробка науково-практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено і вирішено такі *задачі*:

- систематизувати теоретичні засади розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій;
- проаналізувати методологічні основи дослідження інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації;
- визначити роль глобалізації у розвитку міжнародного інвестування;
- проаналізувати розвиток міжнародного інвестування у глобальній економіці;

- дослідити використання можливостей міжнародного інвестування в контексті забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій;
- здійснити діагностику включення України до міжнародних інвестиційних процесів у глобальному вимірі;
- розробити організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування;
- запропонувати концептуальні засади розвитку міжнародного регіонального інвестування в умовах глобальних трансформацій;
- визначити напрями включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій.

Об’єктом дослідження є розвиток міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади й організаційно-економічний механізм розвитку міжнародного інвестування з урахуванням впливу глобальних трансформацій.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дисертаційної роботи є положення сучасної економічної теорії, наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених в області дослідження проблем міжнародного інвестування в умовах глобалізації.

У процесі дослідження використано діалектичний метод наукового пізнання, а також систему загальнонаукових методів і підходів: системного аналізу та теоретичного узагальнення (для дослідження теоретичних основ глобалізації, трансформації світової економіки, формування понятійно-категоріального апарату щодо сутності міжнародних інвестицій, інвестиційної привабливості країн); логічного узагальнення (для забезпечення послідовності виконання поставлених завдань), методи статистичного та економіко-математичного аналізу (для дослідження фактологічного матеріалу, який характеризує сучасний стан, практику використання іноземного капіталу, міжнародного інвестиційного кредитування); системного аналізу (для виявлення діалектичних розбіжностей у формуванні організаційно-економічної стабільності міжнародного і регіонального інвестування); метод міжсистемних трансформацій (для побудови організаційно-економічного механізму стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування) та ін.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні матеріали та публікації комісій ООН, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, а також законодавчі і нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України, Національного банку України, АТ «Укресімбанк», монографічна та періодична література, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження міжнародного інвестування та розробці науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення економічного зростання країн за рахунок міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій.

Основні наукові результати, які характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому:

вперше:

запропоновано *організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування*, в основу якого покладено розуміння, що інвестиційна стабільність – це стійкий стан довгострокового вкладання капіталу з точки зору прогнозованості грошових потоків, прибутковості за сприятливих умов в країні і гарантії страхування інвестиційних ризиків, і складові якого, характеризуючись автономністю на макро-, мезо-, мікроекономічному рівні, консолідують всіх учасників у процесі досягнення стратегічної мети – поступального економічного зростання країн за рахунок інвестиційного компонента;

удосконалено:

концептуальні засади формування міжнародного інвестиційного простору, а саме виходячи з того, що інвестиційна взаємозалежність країн стає однією з найбільш істотних рис процесу глобалізації світової економіки, а активізація міжнародних інвестиційних потоків сприятиме розвитку міжнародної торгівлі, економічного потенціалу країн-учасниць, підвищенню конкурентоспроможності економік країн на зовнішніх ринках, розроблено *концептуальну схему формування єдиного міжнародного інвестиційного простору* як теоретичний імператив розвитку глобалізації;

організаційно-економічні засади регулювання міжнародної інвестиційної діяльності на регіональному рівні, а саме визначено *завдання* (цільовий характер і системність заходів, що регулюють інвестиційне середовище в регіоні; сприяння створенню регіонального інвестиційного клімату; сприяння інвестиційному співробітництву та регіональній інтеграції у світовий економічний простір та ін.), *принципи* (науковість; законність; справедливість; відповідальність сторін; прозорість та доступність та ін.), *функції* (загальні; конкретні) економічного регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків, з використанням чого обґрунтовано, що заходи, спрямовані на концентрацію інвестицій на певних територіях, слід здійснювати разом із заходами, спрямованими на підвищення ролі «точок зростання» як стійких міжгалузевих ланцюжків, з метою територіального поширення позитивного впливу вказаних заходів;

отримали подальшого розвитку:

теоретико-методологічні засади міжнародного інвестування, а саме розроблено *генезис теорій інвестування*, з використанням якого, *по-перше*, зроблено висновок, що міжнародні інвестиційні процеси відіграють важливу роль у розвитку світової економіки, виступаючи основою для систематичного оновлення й розширення виробничого капіталу, прискорення науково-технічного прогресу, покращення якості продукції, структурної перебудови суспільного виробництва й збалансованого розвитку всіх галузей економіки в умовах глобальних трансформацій; *по-друге*, надано конкретизоване авторське визначення поняття *міжнародних інвестицій в умовах глобальних трансформацій* – вкладення власних, запозичених або залучених ресурсів у формі матеріальних, фінансових, інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інші види діяльності, як на короткий, так і тривалий період, за межами країни, індивідуальними або/і інституціональними інвесторами, та утворення на цій основі державно-транснаціонального капіталу з метою отримання прибутку (доходу) і/або досягнення позитивного соціального ефекту;

науково-кількісні засади оцінки інвестиційної привабливості, а саме запропоновано *інтегральний індекс інвестиційної привабливості країн*, використання якого, у

поєднанні з результатами прогнозування (з метою оцінки ризиків інвестування), сприятиме досягненню компромісу інтересів між інвестором і реципієнтом інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методологічні положення дисертаційної роботи виступають науковою основою розробки концептуальних напрямів розвитку міжнародних інвестиційних процесів з урахуванням трансформаційних впливів глобалізації.

Рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використано у практичній діяльності Верховної Ради України (довідка № 178 від 25.03.2015 р.) – результати дослідження щодо використання можливостей міжнародного інвестування в контексті забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій; Вінницької обласної державної адміністрації (довідка № 27-4-04/2468 від 21.01.2015 р.) – результати діагностики включення України до міжнародних інвестиційних процесів у глобальному вимірі; Донецької Торгово-промислової палати (м. Маріуполь) (довідка № 115/06.04-04 від 12.03.2015 р.) – напрями включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій; ПАТ «Укрсоцбанк» (м. Запоріжжя) (довідка № 116-321/1 від 20.07.2015 р.) – науково-методичний підхід до розрахунку інтегрального індексу інвестиційної привабливості країн.

Результати дисертаційної роботи використовуються також у навчальному процесі Мукачівського державного університету МОН України (довідка № 955 від 08.05.2015 р.), Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при розробці навчально-методичних комплексів та викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Міжнародна економічна діяльність України», «Міжнародна інвестиційна діяльність» (довідка № 31/01 – 08/01.13 від 19.02.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень автора. Всі викладені положення отримані автором особисто. З робіт, опублікованих у співавторстві використано тільки ті ідеї та положення, які є результатом власної роботи дисертанта.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та практичні результати дисертації доповідались автором і одержали схвалення на міжнародних і науково-практичних конференціях і семінарах: «Управління розвитком соціально-економічних систем: «Глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання» (м. Донецьк, 2005 р., 2006 р., 2008 р.); «Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Південно-Східної Європи в рамках Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ» (м. Лівадія – м. Донецьк, 2007 р.; м. Севастополь – м. Донецьк, 2009 р.); «Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект» (м. Святогірськ – м. Донецьк, 2009 р.); «Інвестиційно-інноваційні засади розвитку національної економіки в ринкових умовах» (м. Ужгород – м. Мукачеве, 2015 р.); «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції» (м. Івано-Франківськ, 2015 р.); «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» (м. Вінниця, 2015 р.); «Проблеми планування в ринкових умовах» (м. Хмельницький – м. Одеса, 2015 р.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 18 наукових праць, загальним обсягом 41,6 д.а., з яких особисто автору належить 7,9 д.а., у тому числі 3 одноосібні статті у наукових періодичних виданнях інших держав та виданнях України,

включених до міжнародних наукометричних баз, загальним обсягом 1,9 д.а., 8 одноосібних статей у наукових фахових виданнях загальним обсягом 4,2 д.а.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 193 сторінки друкованого тексту, включаючи 22 таблиці на 15 сторінках, 31 рисунок на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету і задачі дослідження, його об'єкт і предмет, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «*Теоретико-методологічні основи розвитку міжнародного інвестування в умовах глобалізації*» досліджено теоретичні засади розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій; проаналізовано методологічні основи дослідження інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації; визначено роль глобалізації у розвитку міжнародного інвестування.

Глобалізація світової економіки сприяла активізації міжнародних інвестиційних процесів, які відіграють важливу роль у розвитку світової економіки, оскільки виступають основою для систематичного оновлення й розширення виробничого капіталу, прискорення науково-технічного прогресу, покращення якості продукції, структурної перебудови суспільного виробництва й збалансованого розвитку всіх галузей економіки в умовах глобальних трансформацій.

В результаті аналізу методологічних засад міжнародного інвестування, узагальнення відповідних теорій, розроблено *генезис теорій інвестування* (табл. 1).

Таблиця 1

Генезис теорій інвестування

Основні етапи	Напрями, школи, доктрини інвестиційної діяльності	Представники теорій	Сутність інвестиційної доктрини
1	2	3	4
XVI–XVII ст.	Меркантилізм	Т. Ман, Д. Юм, Дж. Ло, Ж. Кольбер	Головну роль в економіці відіграє сфера обігу, яку ідентифікували як середовище, в якому зростають обсяги капіталів завдяки прибутковості іноземних інвестицій.
XVII–XVIII ст.	Теорії камералістів	Л. Зекендорф, Й. Бехер, Ф. Горніг	Стимулювання державою інвестиційної діяльності в контексті суто національних інтересів. Надання значної уваги іноземним інвестиціям.
XVII–XIX ст.	Класична теорія	В. Петті, П. Буагільбер, А. Сміт, Д. Рікардо, Р. Мальтус	Аналіз інвестиційних процесів як основи збагачення суспільств. Визначення об'єктивних закономірностей, що стимулюють інвестування.
XIX–XX ст.	Марксизм	К. Маркс, Ф. Енгельс	Інвестиції не є функцією від норми прибутку. Обсяги інвестицій залежать від розмірів прибутку. Інновації – засіб, що сприяє дії основного мотиву інвестування.
XX ст.	Неокласицизм	Л. Вальрас, А. Маршал, І. Фішер, Р. Нурксе	Сформульовано правило переливання інвестиційного капіталу. Інвестування розглядається у контексті співвідношення ціни і корисності. Показано зв'язок між інфляцією і ставкою відсотка. Придлено увагу міжнародному руху капіталу.

1	2	3	4
3 другої половини 30-х рр. до початку 70-х рр. XX ст.	Кейнсіанство	Дж. М. Кейнс, Е. Хансен, Р. Харрод, Дж. Хікс, Е. Домара, П. Самуельсон, Ф. Перу	Дослідження залежностей і пропорцій між сукупними народногосподарськими величинами – національним доходом, заощадженнями, інвестиціями, ринковим попитом і споживанням, що визначають ефективний попит.
3 70-х рр. XX ст.	Монетаризм	М. Фрідмен, В. Ойкен	Сформульовано гіпотези непокритого і покритого паритету відсоткових ставок, згідно з якими рух інвестицій є компенсованим: вкладанням коштів у національну та зарубіжну економіку перекривається ризиками за рахунок різниці в доходності інвестицій.
3 70-х рр. XX ст.	Теорія ринкової влади	С. Гаймер, Р. Ньюфармер, К. Кокоулінг, Р. Сагден	Умови прямих інвестицій – для успішної організації мережі зарубіжного виробництва транснаціональна фірма повинна користуватись певними перевагами щодо місцевих компаній країни-реципієнта.
3 70-х рр. XX ст.	Теорія монополістичних переваг	Ч. Кіндлбергер, П. Кругман, Р. Кейвз, С. Гаймер	Монополістичні переваги трактуються як переваги, досягнуті за рахунок переваг в інтелектуальному капіталі та економічному потенціалі. Інвестиції переміщуються з однієї країни до іншої під впливом цінового фактора, допоки фірма, користуючись перевагами, може отримувати надприбутки.
3 70-х рр. XX ст.	Теорія життєвого циклу продукту (галузі)	Р. Вернон, Р. Стобоух, Ф. Таунсено	Показано залежність еволюції міжнародного інвестування та інтернаціонального виробництва товару від циклу його життя.
60-70 рр. XX ст.	Теорія недосконалості ринків капіталу	Р. Алібер	Ключовими факторами при поясненні моделі прямого іноземного інвестування мають бути ринок цінних паперів, ризик обміну та ринкові переваги для холдингових активів, деномінованих у певних валютах.
Середина 70-х рр. XX ст.	Теорія міжнародної диверсифікації ризиків	Д. Лессард	Виникнення транснаціональних фірм та спрямування прямих інвестицій у створення їх зарубіжної мережі підприємств зумовлені необхідністю знизити ризики шляхом міжнародного розосередження капіталу, тобто його міжнародної диверсифікації.
70-і рр. XX ст.	Теорія інтерналізації	П. Баклі, М. Кесон, Р. Кейвз, А. Рагмен	Ринки неспроможні ефективно розміщувати фактори послуг та товарів відповідно до природних та встановлених урядами зовнішніх (неринкових) ефектів. Міжнародні корпорації намагаються сформувати свій внутрішній ринок для обміну товарів і послуг, де здійснюються прямі інвестиції.
3 початку 70-х рр. XX ст.	Теорії олігополістичної реакції	Ф. Нікербокер	Спроба пояснити причини та напрями прямих інвестицій через поведінки компаній у рамках олігополії. Для олігополістичних галузей характерна тенденція одночасного виходу на зарубіжні ринки багатьох підприємств.
90-ті рр. XX ст.	Концепція шляхів інвестиційного розвитку	Дж. Даннінг, Р. Нарула	Уніфікуються моделі зростання прямих інвестицій у країнах, що перебувають на різних рівнях індустріалізації.

Підкреслено, що становленню єдиного міжнародного інвестиційного простору сприяє система інститутів міжнародного інвестування (всесвітніх та регіональних). Запропоновано *концептуальну схему формування єдиного міжнародного інвестиційного простору (ЄМІП) (рис. 1).*

Обґрунтовано, що міжнародне інвестування в умовах глобальних трансформацій набуває якісно нового змісту. Воно супроводжується поступовим поєднанням інтересів транснаціональних корпорацій, транснаціональних банків та країн і утворенням на цій основі державно-транснаціонального капіталу.

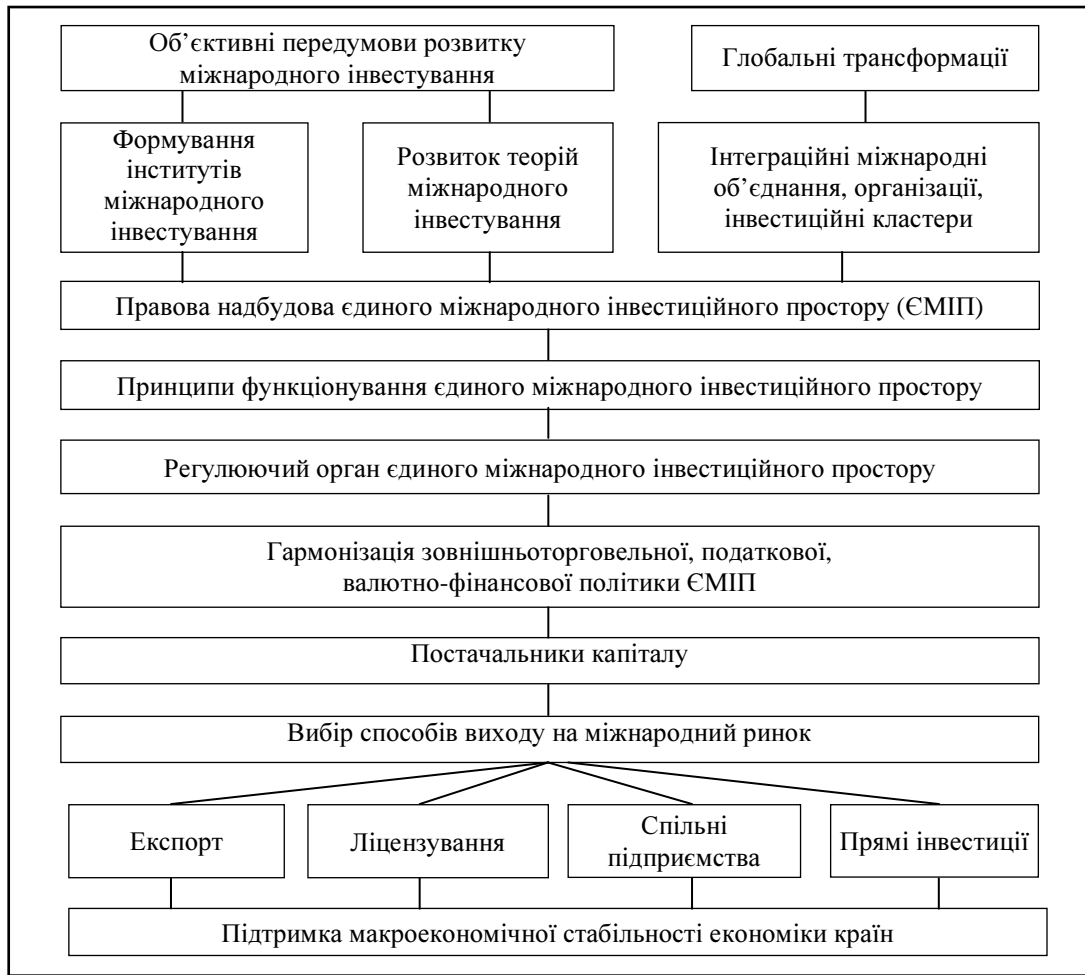

Рис. 1. Концептуальна схема формування єдиного міжнародного інвестиційного простору

Одночасно встановлено, що окремі теоретичні питання, пов'язані з міжнародним інвестуванням в умовах глобальних трансформацій, залишаються невирішеними. Так, встановлено відсутність єдності у визначенні поняття «інвестиції». На основі аналізу наявних відмінностей у трактуванні вказаного терміну (З. Боді, А. Кейн, А. Дж. Маркус, В. Федоренко, О. Румянцева, А. Азрилян, Б. Гаврилишин, У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейлі, Л. Лазебник, О. Петухова, О. Рогач, А. Румянцев та ін.) надано авторське визначення *міжнародних інвестицій в умовах глобальних трансформацій* – вкладення власних, запозичених або залучених ресурсів у формі матеріальних, фінансових, інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, як на короткий, так і тривалий період, за межами країни, індивідуальними або/і інституціональними інвесторами, та утворення на цій основі державно-транснаціонального капіталу з метою отримання прибутку (доходу) і/або досягнення позитивного соціального ефекту. З урахуванням наданого визначення розроблено *класифікацію інвестицій в умовах глобальних трансформацій*.

На основі аналізу методологічних засад дослідження інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації (О. Асаул, О. Вовчак, А. Гайдучкий, Т. Гуськова, В. Федоренко, М. Денисенко, Ю. Макогон, О. Петухова, Ф. Топсахалова та ін.) зроблено висновок, що на інвестиційну привабливість країн в умовах

глобалізації світової економіки впливають зовнішні відносно окремої країни фактори, які пов'язані з об'єктивними передумовами формування інвестиційної привабливості світової економіки (міжнародний поділ праці, транснаціоналізація світової економіки, світовий ринок). Розроблено *логіко-структурну схему формування інвестиційної привабливості країн в умовах глобалізації*, виділено основні чинники, що визначають інвестиційну привабливість на різних рівнях (країни, регіону, галузі, підприємства).

В результаті аналізу зведеної рейтингової шкали оцінок провідних рейтингових агентств (S&P, Fitch, Moody's) зроблено висновок, що кредитні рейтинги на світових фінансових ринках повинні включати такий показник, як *інвестиційний глобалізм* (нарощування масштабів інвестиційної діяльності на світових ринках та прискорення її географічної та галузевої диверсифікації), який є особливістю сучасних міжнародних інвестиційних ризиків. Підкреслено, що ключовою особливістю інвестиційного глобалізму є нестабільність світових фінансових ринків, причиною якої на мікрорівні є надмірне переважання позикового капіталу із зарубіжних джерел над власним капіталом, на макрорівні – недосконалість інституційних механізмів регулювання інвестиційних потоків.

В результаті аналізу ролі глобальних трансформацій у розвитку міжнародного інвестування (Б. Баді, З. Бжезінський, І. Валлерстайн, С. Гантингтон, В. Геєць, Т. Орехова, Є. Савельєв, Дж. Сорос, А. Філіпенко та ін.) зроблено висновок, що процес глобалізації має неоднозначний вплив на національні економічні системи внаслідок об'єктивної обумовленості, циклічності перебігу та незворотності процесу глобалізації, що супроводжується посиленням конкурентної боротьби за капітал на світовому ринку.

Встановлено, що об'єктивний характер економічного механізму глобалізації призводить до трансформації характеристик останньої: так, хоча вільне переміщення капіталу має стимулювати розвиток виробничих сил, воно, навпаки, призводить до формування світового спекулятивного капіталу; міжнародні організації, які виражають економічні та політичні інтереси провідних держав світу, здійснюють економічну політику, яка може не відповідати інтересам національної економіки і т.і.

У другому розділі «*Аналіз розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій*» проаналізовано розвиток міжнародного інвестування у глобальній економіці; досліджено використання можливостей міжнародного інвестування в контексті забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій; здійснено діагностику включення України до міжнародних інвестиційних процесів у глобальному вимірі.

Нестабільність світової економіки, прояв циклічних фінансових потрясінь зумовлює необхідність вирішення проблеми створення дієвої системи управління інвестиційною діяльністю: економічна нестабільність спричиняє неможливість повернення показників розвитку світової економіки навіть на докризовий рівень. За даних умов транснаціоналізація та глобалізація світової економіки виступають важелем захисту ПІІ від різких змін на ринку міжнародного інвестування (рис. 2, рис. 3). При цьому глобалізація ринків капіталу супроводжується зростанням диспропорцій в обсягах накопичених інвестиційних ресурсів.

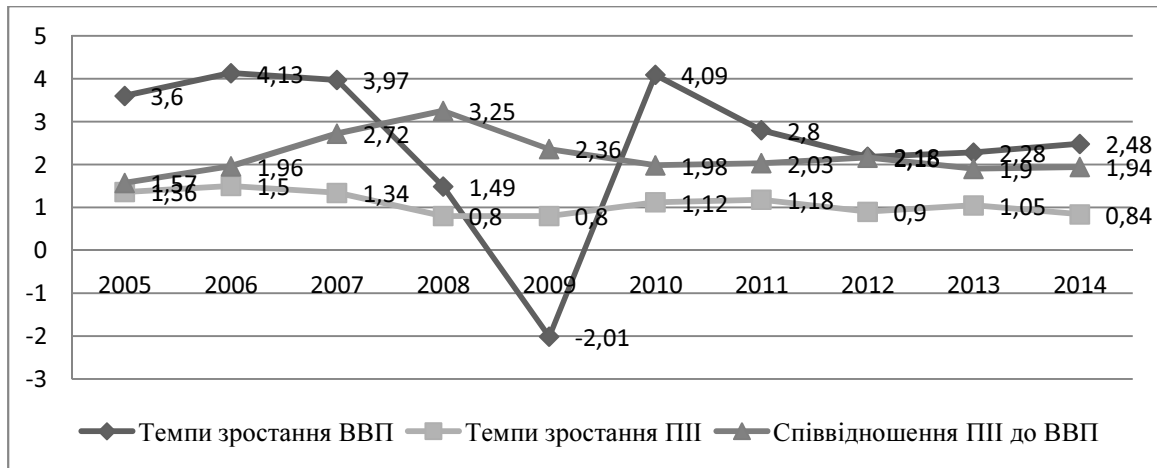

Рис. 2. Темпи зростання ВВП та ПІІ у світовій економіці у 2005–2014 рр., %

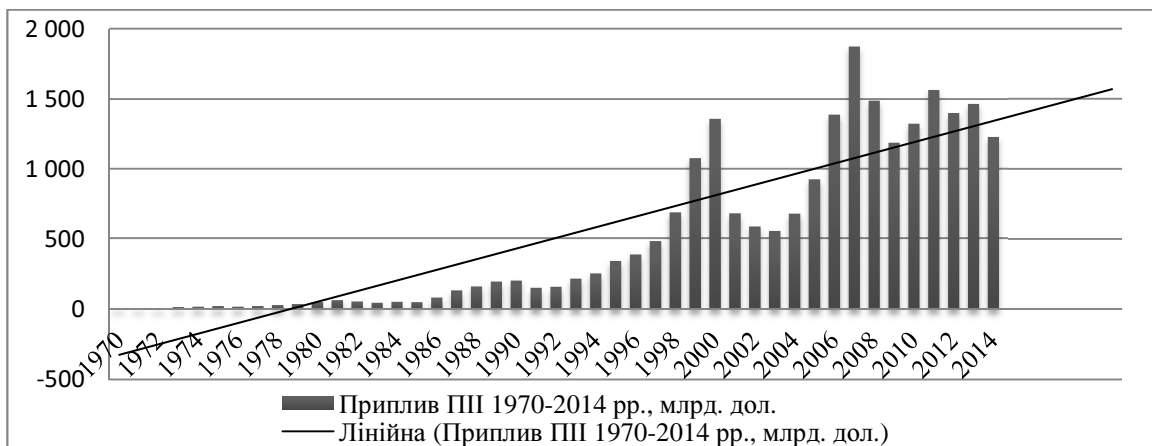

Рис. 3. Приплив ПІІ у світовій економіці у 1970–2014 рр., млрд. дол. США

Проведений аналіз стану припливу ПІІ підтверджує значний вплив глобальних трансформаційних зрушень на перерозподіл ринків міжнародного інвестування та його стабільність: *по-перше*, при збереженні лідерства розвинутих країн в інвестиційному розвитку значно змінилась географія ПІІ на користь країн, що розвиваються; *по-друге*, спостерігаються складні періоди перерозподілу припливу ПІІ між розвинутими країнами (зменшення питомої ваги з 72 % до 56 %) та країнами, що розвиваються (збільшення з 28 % до 38,9 %) в рамках глобальних інвестиційних хвиль.

Лідером у залученні іноземного капіталу та основною рушійною силою світової лібералізації, зокрема фінансової, виступають США. Одночасно у світі відбувається зміна парадигми інвестиційних процесів, за якої домінуючим мотивом іноземного інвестування стає зміцнення самодостатності економік європейських країн. В результаті у нестабільному міжнародному інвестиційному середовищі європейська економіка є більш стійкою порівняно з іншими регіонами, і відповідно – більш привабливою для стратегічного інвестора (рис. 4).

В результаті розрахунку ЮНКТАД-індексу за 2005–2014 рр. для розвинутих країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою, визначено три категорії країн відповідно до стану їх інвестиційної привабливості: *1 категорія* – країни з високим індексом інвестиційної привабливості (Гонконг – 12,80; Сінгапур – 8,29; Туркменістан – 3,55; Бельгія – 3,02; Казахстан – 2,59); *2 категорія* – країни

інвестиційно привабливі, чутливі до кризових явищ (Україна – 1,7; Австралія – 1,56; Сполучене Королівство – 1,52; Канада – 1,38; Російська Федерація – 1,32; Бразилія – 1,08; Іспанія – 1,06; Азербайджан – 1,01); 3 категорія – країни, ринок, яких є менш інвестиційно привабливим (Китай – 0,90; Індія – 0,84; США – 0,56; Німеччина – 0,43).

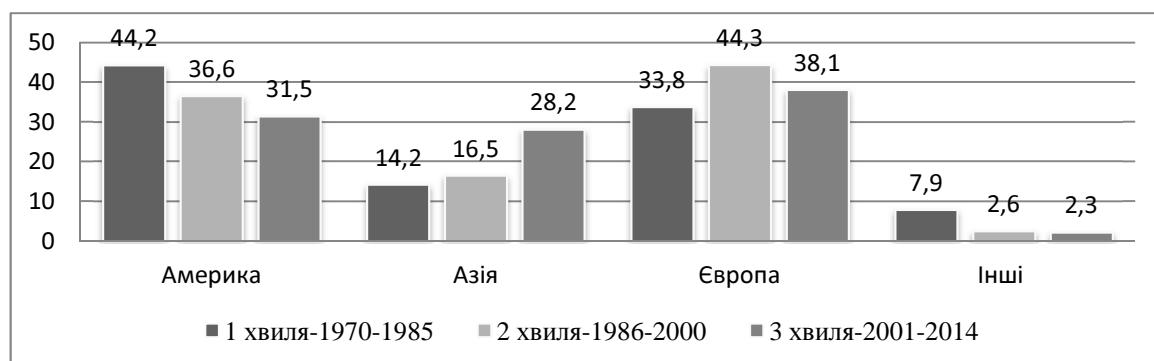

Рис. 4. Питома вага регіонів світу у загальному обсязі припливу ПІІ за глобальними інвестиційними хвилями у 1970-2014 рр., %

Оскільки ЮНКТАД-індекс припливу інвестицій характеризує відносні успіхи країни у залученні ПІІ, однак не вимірює фактори, за рахунок яких це відбувається, побудовано багатфакторну економетричну модель «ПІІ – інвестиційна привабливість», яка враховує значущі фактори впливу:

$$Idfi_i^t = f\left(\frac{G_i}{G_w}, \frac{W_i}{W_w}, \frac{E_i}{E_w}, \frac{Im_i}{Im_w}, \frac{C_i}{C_w}\right), \quad (1)$$

де: $Idfi_i^t$ – індекс припливу ПІІ країни i в період часу t ;

G_i – валовий внутрішній продукт країни i ;

G_w – світовий валовий продукт;

W_i – працездатне населення у країні i ;

W_w – світове працездатне населення;

E_i – експорт країни i ;

E_w – світовий експорт;

Im_i – імпорт країни i ;

Im_w – світовий імпорт;

C_i – індекс споживчих цін країни i ;

C_w – світовий індекс споживчих цін;

здійснено розробку інтегрального індексу інвестиційної привабливості країн:

$$IA_i^t = \sqrt[5]{\prod_{j=1}^5 \sum_1^5 \alpha_j [(D_i \div D_w) \div (G_i \div G_w)] + \alpha_2 [(D_i \div D_w) \div (W_i \div W_w)] + \alpha_3 [(D_i \div D_w) \div$$

$$\div (E_i \div E_w)] + \alpha_4 [(D_i \div D_w) \div (Im_i \div Im_w)] + \alpha_5 [(D_i \div D_w) \div (C_i \div C_w)] \quad (2)$$

де: IA_i^t – інтегральний індекс інвестиційної привабливості країни i в період часу t ;

D_i – приплив інвестицій у країну i ;

D_w – приплив інвестицій в усі країни світу;

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5$ – вагові коефіцієнти, $\sum \alpha_i = 1$,

з використанням результатів апробації яких зроблено висновок щодо впливу факторів-індикаторів соціально-економічного розвитку на інвестиційну

привабливість країн (табл. 2). Обґрунтовано, що оскільки невизначеність економічної ситуації істотно позначається на якості прогнозів (що пояснює підвищений ризик в оцінці практично будь-яких інвестицій, тим більше довгострокових), використання інтегрованої системи оцінки інвестиційної привабливості на макро-, мезо- і мікрорівнях буде сприяти досягненню компромісу інтересів між інвестором і реципієнтом інвестицій.

Визначено, що в умовах глобальних трансформацій інвестування сприяє прискоренню темпів зростання економіки країни, обсягів експорту, диверсифікації структури економіки, її технологічному оновленню, впровадженню новітніх методів менеджменту, маркетингу, рівня життя тощо, внаслідок того, що міжнародні потоки ПІІ є менш чутливими до кризових шоків, їх питома вага є більшою за питому вагу міжнародних кредитів та вкладень в іноземні цінні папери.

Таблиця 2

Вплив факторів-індикаторів соціально-економічного розвитку країн на ПІІ у 2010–2014 рр.

Країни	ЮНКТАД – індекс 10 років	ЮНКТАД – індекс 5 років	Вплив факторів-індикаторів соціально-економічного розвитку країни на ПІІ					Інтегральний індекс інвестиційної привабливості 5 років	Скорегований індекс	Відхилення
			ВВП	Працевдатне населення країни	Експорт	Імпорт	Індекс споживчих цін			
<i>Розвинуті країни</i>										
Бельгія	3,02	2,49	0,212	0,079	0,234	0,234	0,242	3,04	1,35	-1,69
Німеччина	0,43	0,29	0,225	0,093	0,223	0,217	0,243	0,40	0,97	0,57
<i>Країни, що розвиваються</i>										
Китай	0,9	0,80	0,182	0,219	0,183	0,174	0,243	0,59	0,9	0,31
Гонконг	12,76	16,55	0,193	0,071	0,242	0,243	0,250	14,5	1,5	-13,0
<i>Країни з перехідною економікою</i>										
Казахстан	2,59	3,15	0,184	0,184	0,210	0,188	0,250	2,39	1,2	-1,19
Україна	1,71	1,20	0,157	0,220	0,184	0,172	0,250	0,64	1,02	0,38

Починаючи з 2012 р., намітились зрушення в географічній структурі ПІІ: станом на 2014 р. розвинені країни зафіксували зниження потоків ПІІ майже втричі (до обсягів 2004 р.); країни, що розвиваються, не лише досягли докризового рівня, а й перевищили його (на 13% у порівнянні з 2004 р.); сумарне перевищення обсягів ввезення ПІІ у країни, що розвиваються, у порівнянні з розвинутими країнами становило майже 200 млрд. дол. США. Встановлено, що потік інвестицій в азійський регіон вдвічі перевищує аналогічний показник для Європи. Країнами-лідерами за обсягом припливу ПІІ у 2014 р. стали такі: Китай (129 млрд. дол. США), Гонконг (103 млрд. дол. США), Велика Британія (72 млрд. дол. США), Мексика (45 млрд. дол. США), Індія (34 млрд. дол. США), Індонезія (23 млрд. дол. США), Фінляндія (18 млрд. дол. США), Польща (14 млрд. дол. США), Швеція (10 млрд. дол. США). За результатами міжнародних опитувань інвесторів і представників бізнесу, провідними чинниками акумулювання ПІІ є такі: гнучка фінансова система (33 % опитаних); розширення підтримки малих і середніх підприємств (28 %); ефективна політика сприяння бізнесу (20 %).

Підкреслено, що значення іноземних інвестицій у капіталоутворенні (рис. 5) слід розглядати не тільки в контексті величини мобілізованих фінансових ресурсів, а й у зв'язку з їх роллю у реальному виробничому нагромадженні в процесі зміни структури капіталоутворення (що підтверджується найбільшою інвестиційною привабливістю країн з перехідною економікою). Встановлено, що країни з найвищими темпами економічного зростання одержують найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій. З використанням результатів дослідження ЮНКТАД (52 промислово розвинутих країн та країн, що розвиваються) доведено значний позитивний зв'язок між обсягами припливу ПІІ та обсягами експорту промислової продукції.

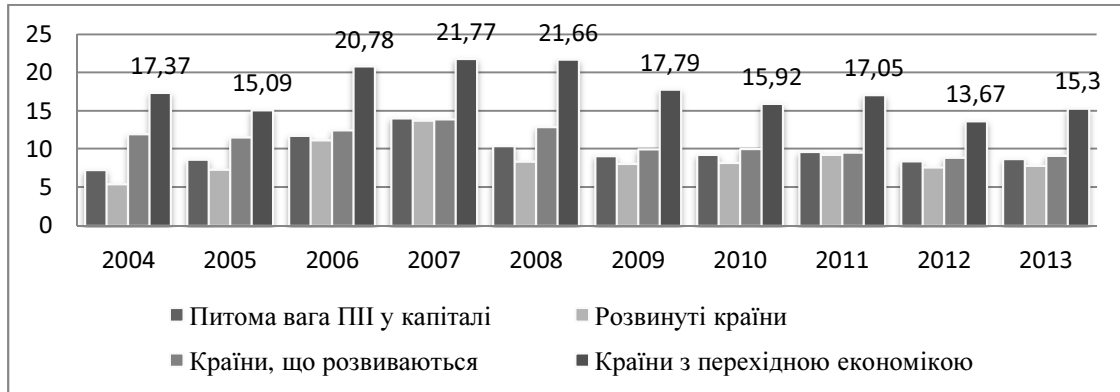

Рис. 5. Питома вага ПІІ у валовому обсязі основного капіталу розвинутих країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою у 2004–2013 рр., %

На основі проведеного дослідження розроблено *логіко-структурну схему використання можливостей іноземних інвестицій для забезпечення економічного зростання* в умовах глобальних трансформацій, яка дозволяє залежно від обставин, створених міжнародними інститутами, урядами країн-реципієнтів і країн-донорів іноземних інвестицій, обирати альтернативні стратегії інвестування на зарубіжних ринках (портфельні інвестиції або прямі іноземні інвестиції).

З використанням результатів багатовимірної кореляційно-регресійного аналізу зроблено висновок, що іноземні інвестиції в Україні не відіграють ключової ролі у забезпеченні економічного зростання. Одночасно коефіцієнт парної кореляції між обсягами ВВП і прямими іноземними інвестиціями в Україну (0,94) свідчить про наявність тісного взаємозв'язку і прямолінійну залежність між вказаними показниками.

Крім того, важливим проявом глобалізації та фінансової інтеграції стало входження іноземних банків на вітчизняний фінансовий ринок. Динамічні зміни у структурі капіталу національної банківської системи протягом останніх років (окрім 2014 року) свідчать про істотну активізацію вказаного процесу (частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків на 01.01.2015 р. становила 32,5 %, на 01.01.2014 р. – 34,0%, 01.01.2013 р. – 39,5 %).

В результаті аналізу динаміки показників розвитку економіки України в 2010–2014 рр. в контексті інвестиційного забезпечення, встановлено, що Україна у світовій економіці виступає нетто-кредитором, втрачаючи реальний інвестиційний ресурс, який має забезпечувати інвестиційно орієнтовану модель економічного зростання,

що, в свою чергу, зумовлено погіршенням інвестиційного клімату та накопиченням макроекономічних дисбалансів, і у підсумку призвело до значного зниження обсягу чистих надходжень ПІІ (табл. 3). За даних умов особливої важливості набуває наявність макроекономічних умов для розширення сектора ІРО в Україні.

Таблиця 3

Приплив прямих іноземних інвестицій в Україну в 2006-2014 рр.

<i>Показники/роки</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Приплив ПІІ, млн. дол.	5 604	9 891	10 913	4 816	6 495	7 207	8 401	4 499	410
Питома вага ПІІ у ВВП України	5,01	6,65	5,8	3,96	4,6	4,26	4,6	2,39	0,3
Питома вага ПІІ у ВВП країн з перехідною економікою	4,33	4,93	5,09	4,07	3,56	3,74	3,08	3,43	1,84

На основі проведеного дослідження зроблено висновок, що з метою активізації залучення в Україну іноземних інвестицій необхідним є здійснення таких заходів: упорядкування системи валютного регулювання; гарантування передбачуваного надходження до країни позикового капіталу та інвестицій; демонополізація та розвиток ринкової конкуренції; стимулювання товарного експорту; зниження процентної ставки за банківськими кредитами; розвиток виробництв, які спонукатимуть розвиток супутніх виробництв і сприятимуть зайнятості населення; розвиток освіти як передумови ефективного використання ресурсів; розвиток торгової та промислової інфраструктури.

Підкреслено необхідність діагностики міжнародного інвестиційного кредитування в Україні з метою входження у світовий інвестиційний ринок, отримання кредитів для трансформації структури економіки України, створення умов економічної рівноваги тощо. Обґрунтовано, що для збільшення потоків та покращення структури ПІІ необхідними є заходи, спрямовані на: збалансування структурного розподілу ПІІ в економіку країни; формування єдиного реєстру інвестиційних проектів; покращення міжнародної інвестиційної позиції та міжнародного кредитного рейтингу країни; спрощення процедури реєстрації прав власності нерезидентами; активізація співпраці між Україною та міжнародними організаціями (особливо першою трійкою світових рейтингових агентств – Standard&Poor's, Fitch Ratings, Moody's Investors Service); покращення інфраструктури внутрішнього ринку та системи логістики транспортних потоків, поглиблення інтеграції у міжнародну транспортну систему; зниження ризиків дефляції та значної девальвації національної валюти; зниження цінових та боргових ризиків.

У третьому розділі *«Перспективні напрями розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій»* розроблено організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування; запропоновано концептуальні засади розвитку міжнародного регіонального інвестування в умовах глобальних трансформацій; визначено напрями включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій.

Взаємопроникнення національних економік через механізм іноземного інвестування становить основу глобалізації світового господарства. Обґрунтовано, що головним результатом інвестиційного процесу має стати забезпечення інвестиційної стабільності економіки – стійких і динамічних темпів зростання економіки, посилення соціальної складової розвитку економіки, забезпечення збалансованості

розвитку сфер виробництва, споживання і фінансування в економіці, збереження суверенності національної економіки та її включення у світове господарство на основі ефективного використання переваг міжнародного розподілу праці.

З урахуванням того, що інвестиційна стабільність це – стійкий стан довгострокового вкладення капіталу з точки зору прогнозованості грошових потоків, прибутковості за сприятливих умов в країні і гарантії страхування інвестиційних ризиків, запропоновано *організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування* (рис. 6).

Рис. 6. Організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування

Виходячи з того, що в умовах глобалізації регіональні економічні зв'язки мають тенденцію до поглиблення економічної інтеграції, територіального розширення й організаційної трансформації, яка набуває глобального характеру, обґрунтовано, що економічне регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків має бути спрямоване на розвиток економічної системи

регіону з урахуванням територіальних особливостей, включаючи природні та трудові ресурси, виробничу й сервісну спеціалізацію, економіко-географічні, конкурентні та інші переваги. Зроблено висновок, що забезпечення економічного регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків в умовах глобальних трансформацій має бути спрямованим на створення системних впливів для забезпечення залучення та результативного використання інвестицій.

Визначено *принципи* (науковість; законність; справедливість; відповідальність сторін за виконання взятих на себе зобов'язань; прозорість та доступність; комплексність та життєздатність; надійність партнерських, рівноправних відносин; стимулювання інновацій; стабільність; сталий розвиток; координування діяльності органів влади й інвесторів; ефективність використання коштів тощо) та *функції* (*загальні* – планування, прогнозування, стимулювання, ринкового саморегулювання; *конкретні* – визначення пріоритетних напрямків залучення інвестицій; концентрація ресурсів держави, іноземних інвесторів на пріоритетних напрямках науково-технічного оновлення виробництва; створення системи гарантій для інвесторів; забезпечення стабільності національного законодавства; стимулювання притоку інвестицій; контроль за використанням інвестицій) регулювання міжнародної інвестиційної діяльності.

Визначено *завдання* економічного регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків: цільовий характер і системність заходів, що регулюють інвестиційне середовище в регіоні; сприяння утворенню регіонального інвестиційного клімату для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій; сприяння інвестиційному співробітництву та регіональній інтеграції у світовий економічний простір; варіативна розробка можливих заходів спрямування потоків інвестицій у пріоритетні галузі економіки; обґрунтованість ресурсної забезпеченості регіонального розвитку; адресність і перевірка інвестиційних заходів, що реалізуються. Обґрунтовано, що заходи, спрямовані на концентрацію інвестицій на певних територіях, слід здійснювати разом із заходами, спрямованими на підвищення ролі «точок зростання» як стійких міжгалузевих ланцюжків, з метою територіального поширення позитивного впливу таких заходів.

Підкреслено, що економічне регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків в умовах глобальних трансформацій стає важливим інструментом нівелювання впливу протиріч суспільних відносин в міжтериторіальному вимірі; забезпечення певної координації взаємодії учасників економічних відносин; забезпечення організованості міжнародного регіонального розвитку, виходячи зі спільних тенденцій розвитку економічних систем різних країн світу. Кінцевим результатом економічного регулювання регіональних інвестиційних потоків виступає підвищення ефективності впливу інвестицій на економічний і соціальний розвиток регіону.

Обґрунтовано, що включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій доцільно розглядати, перш за все, в контексті євроінтеграційної політики України. При цьому національні інвестиційні проекти мають акумулювати ресурси на «полюсах конкуренції», що передбачає визначення стратегічних напрямів («точок зростання»), розвиток яких принесе найбільший ефект.

З метою забезпечення гідного місця України в європейському розподілі праці необхідно реалізувати такі *завдання*: опанування європейських стандартів виробництва, рівня і якості життя з метою створення високоефективної національної економіки,

конкурентоздатної по відношенню до розвинених країн; освоєння високого рівня ефективності суспільного виробництва, підвищення продуктивності праці і зміцнення економічного потенціалу України по відношенню до рівня високорозвинених країн ЄС; узгодження євроінтеграційного напрямку України і нових форм реалізації економічного співробітництва в межах країн ЄС у напрямі підвищення конкурентоспроможності національної економіки; забезпечення для суб'єктів української економіки високоефективних транспарентних умов функціонування на внутрішньому ринку, недопущення дискримінації їх інтересів на ринках країн Євросоюзу; удосконалення нормативно-правової бази з метою впровадження стратегії підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі інноваційного типу розвитку.

Обґрунтовано, що інтеграцію міжнародного капіталу в рамках трансформації системи міжнародних інтеграційних утворень слід розглядати з використанням методу міжсистемних трансформацій (оскільки на його основі формуються передумови переосмислення механізмів виникнення в економічному процесі інновацій, відповідно до яких зміни відбуваються не згідно з традиційною циклічною динамікою «рівновага – криза – відновлена рівновага», а згідно із більш складною логікою: «порядок – біфуркація і хаос – якісно новий порядок»). Результатом якісної трансформації європейського інтеграційного утворення за участю України має стати створення міжнародної економічної структури з більш високим інвестиційним потенціалом зростання.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання формування цілісного теоретико-методологічного та аналітично-організаційного інструментарію дослідження розвитку міжнародного інвестування з урахуванням проявів глобальних трансформацій.

1. В результаті аналізу методологічних засад міжнародного інвестування, узагальнення відповідних теорій прямих інвестицій, розроблено *генезис теорій інвестування*, надано авторське визначення *міжнародних інвестицій в умовах глобальних трансформацій* – вкладення власних, запозичених або залучених ресурсів у формі матеріальних, фінансових, інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, як на короткий, так і тривалий період, за межами країни, індивідуальними або/і інституціональними інвесторами, та утворення на цій основі державно-транснаціонального капіталу з метою отримання прибутку (доходу) і/або досягнення позитивного соціального ефекту. Запропоновано *концептуальну схему формування єдиного міжнародного інвестиційного простору (ЄМІП)*.

2. Зроблено висновок, що на інвестиційну привабливість країн в умовах глобалізації впливають зовнішні відносно окремої країни фактори, пов'язані з об'єктивними передумовами формування інвестиційної привабливості світової економіки (міжнародний поділ праці, транснаціоналізація світової економіки, світовий ринок). Розроблено *логіко-структурну схему формування інвестиційної привабливості країн в умовах глобалізації*.

3. В результаті визначення основних чинників, що визначають багаторівневу інвестиційну привабливість (країни, регіону, галузі, підприємства), аналізу зведеної рейтингової шкали оцінок провідних рейтингових агентств (S&P,

Fitch, Moody's) зроблено висновок, що кредитні рейтинги на світових фінансових ринках повинні включати такий показник, як *інвестиційний глобалізм* (нарощування масштабів інвестиційної діяльності на світових ринках та прискорення її географічної та галузевої диверсифікації), оскільки підкреслено, що ключовою особливістю останнього є нестабільність світових фінансових ринків.

4. В результаті аналізу ролі глобальних трансформацій у розвитку міжнародного інвестування зроблено висновок, що процес глобалізації має неоднозначний вплив на національні економічні системи внаслідок об'єктивної обумовленості, циклічності перебігу і незворотності даного процесу, що супроводжується посиленням конкурентної боротьби за капітал на світовому ринку. При цьому об'єктивний характер економічного механізму глобалізації призводить до трансформації характеристик останньої: так, хоча вільне переміщення капіталу має стимулювати розвиток виробничих сил, даний процес призводить до формування світового спекулятивного капіталу; міжнародні організації, які виражають економічні та політичні інтереси провідних держав світу, здійснюють економічну політику, яка може не відповідати інтересам національної економіки і т.і.

5. Встановлено, що за умов нестабільності світової економіки, проявів циклічних фінансових потрясінь, глобалізація виступає дієвим важелем захисту ПІІ від різких змін на ринку міжнародного інвестування. При цьому спостерігається значний вплив глобальних трансформаційних зрушень на перерозподіл ринків міжнародного інвестування: *по-перше*, при збереженні лідерства розвинутих країн в інвестиційному розвитку значно змінилась географія ПІІ на користь країн, що розвиваються; *по-друге*, спостерігаються складні періоди перерозподілу припливу ПІІ між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються, в рамках глобальних інвестиційних хвиль.

6. В результаті розрахунку ЮНКТАД-індексу для трьох груп країн (розвинутих країн, країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою) визначено категорії країн відповідно до стану їх інвестиційної привабливості. Одночасно, оскільки ЮНКТАД-індекс не вимірює фактори, за рахунок яких відбувається приплив ПІІ, побудовано *багатофакторну економетричну модель «ПІІ – інвестиційна привабливість»*; здійснено розробку *інтегрального індексу інвестиційної привабливості країн*, з використанням результатів апробації яких встановлено ступінь впливу факторів-індикаторів соціально-економічного розвитку на інвестиційну привабливість країн.

7. Зроблено висновок, що оскільки в умовах глобальних трансформацій інвестування сприяє прискоренню темпів зростання економіки країни, обсягів експорту, диверсифікації структури економіки, її технологічному оновленню, впровадженню новітніх методів менеджменту, маркетингу, рівня життя тощо, значення іноземних інвестицій у капіталоутворенні слід розглядати не тільки в контексті величини мобілізованих фінансових ресурсів, а й у зв'язку з їх роллю у реальному виробничому нагромадженні в процесі зміни структури капіталоутворення. З використанням результатів дослідження ЮНКТАД доведено значний позитивний зв'язок між обсягами припливу ПІІ та обсягами експорту промислової продукції. Розроблено *логіко-структурну схему використання можливостей іноземних інвестицій для забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій*.

8. В результаті аналізу динаміки розвитку економіки України в контексті інвестиційного забезпечення, встановлено, що Україна у світовій економіці виступає нетто-кредитором, втрачаючи реальний інвестиційний ресурс, який має забезпечувати інвестиційно орієнтовану модель економічного зростання, що, в свою чергу, зумовлено погіршенням інвестиційного клімату і накопиченням макроекономічних дисбалансів. Враховуючи потребу у довгострокових капіталовкладеннях для розвитку економіки, обґрунтовано, що одним з найголовніших чинників і необхідних умов розвитку економіки України виступає ринок первинних розміщень ІРО. Підкреслено необхідність діагностики міжнародного інвестиційного кредитування в Україні з метою входження у світовий інвестиційний ринок.

9. Взаємопроникнення національних економік через механізм іноземного інвестування становить основу глобалізації світового господарства. Обґрунтовано, що головним результатом інвестиційного процесу має стати забезпечення інвестиційної стабільності економіки (стан довгострокового вкладання капіталу з точки зору прогнозованості грошових потоків, прибутковості за сприятливих умов в країні і гарантії страхування інвестиційних ризиків), з урахуванням чого запропоновано *організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування*.

10. Доведено, що економічне регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків в умовах глобальних трансформацій має бути спрямоване на створення системних впливів в контексті залучення та результативного використання інвестицій. Визначено *принципи, функції* (загальні і конкретні) *та завдання* регулювання міжнародної інвестиційної діяльності. Підкреслено, що економічне регулювання міжнародних регіональних інвестиційних потоків в умовах глобальних трансформацій стає важливим інструментом: нівелювання впливу наявних протиріч в міжтериторіальному вимірі; забезпечення координації взаємодії учасників економічних відносин; забезпечення організованості міжнародного регіонального розвитку тощо.

11. Обґрунтовано, що включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій доцільно розглядати, перш за все, в контексті євроінтеграційної політики України. При цьому слід враховувати, що інтеграцію міжнародного капіталу в процесі трансформації міжнародних інтеграційних утворень слід розглядати з використанням методу міжсистемних трансформацій. Результатом якісної трансформації європейського інтеграційного угруповання за участю України має стати створення міжнародного економічного утворення з більш високим інвестиційним потенціалом зростання.

ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Сириченко Н.С. Розвиток економіки України під впливом економічних, соціальних, технологічних та екологічних трендів: монографія / Н.С. Сириченко, І.В. Хаджинов та ін. / За ред. М.С. Пашкевич, Ж.К. Нестеренко; М-во освіти і науки України. Запор. Нац. техн. ун-т, Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2015. – 455 с. (34,2 д.а. / 0,5 д.а.).

Особистий внесок здобувача: проаналізовано показники розвитку економіки України під впливом інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання в умовах глобалізації (С. 446–454).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

2. Сириченко Н.С. Інвестиційна привабливість країн з перехідною до ринку економікою в умовах глобалізації / Н.С. Сириченко // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки / Донецький державний університет управління МОН України; Інститут економіки промисловості НАН України. – Маріуполь: ДонДУУ; ІЕП НАН України, 2014. – Вип. 3 (45). – С. 26–30 (0,4 д.а.).
3. Сириченко Н.С. Економічна сутність і класифікація інвестицій в умовах глобальних трансформацій / Н.С. Сириченко // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»: зб. наук. пр. / Ред. кол. Черничко Т.В. (гол. ред.) та ін. – Мукачеве: Вид-во «Карпатська вежа», 2015. – Випуск 2 (4). Частина 1. – С. 263–269 (0,6 д.а.).
4. Сириченко Н.С. Розвиток регіонального інвестування в умовах глобальних трансформацій / Н.С. Сириченко // Virtus: Scientific journal / Editor-in-chief M.N. Zhurba – February #5, 2016. – P. 236–239 (0,9 д.а.).

Публікації у наукових фахових виданнях:

5. Гриценко Н.С. Розвиток міжнародної економічної інтеграції / Н.С. Гриценко // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право. – Донецьк. Том 1. – 2006. – С. 383–388 (0,5 д.а.).
6. Гриценко Н.С. Об'єктивні передумови участі України у світовій організації торгівлі / Н.С. Гриценко // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: Сб. науч. тр. – Ливадия – Донецк: ДонНУ, 2007. – Т. 1. – С. 269–274 (0,4 д.а.).
7. Сириченко Н.С. Вплив прямих та портфельних іноземних інвестицій на стан економіки України / Н.С. Сириченко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – Сб. науч. трудов. Донецк: ДонНУ, 2009. – С. 915–920 (0,5 д.а.).
8. Сириченко Н.С. Місце та роль глобалізації в формуванні механізму трансформації національних економічних систем / Н.С. Сириченко // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: Сб. науч. тр. – Севастополь – Донецк: ДонНУ, 2009. – Т. 1. – С. 318–322 (0,4 д.а.).
9. Сириченко Н.С. Криза як один з етапів життєвого циклу національної економічної системи / Н.С. Сириченко // Вісник Донецького університету. Серія В. Економіка і право. – Донецьк. Том 1. – 2010. – С. 265–269 (0,4 д.а.).
10. Сириченко Н.С. Підходи до оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання / Н.С. Сириченко // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб. наук. праць ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2014. – Т. XV (серія – «Економіка»; вип. 282). – С. 224–235 (0,8 д.а.).
11. Сириченко Н.С. Використання прямих іноземних інвестицій в умовах глобальних трансформацій / Н.С. Сириченко // Науковий журнал. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: «Економіка». – Випуск 9/2, 2015, № 10/1, Том 23.– С. 128–134 (0,6 д.а.).

12. Сириченко Н.С. Механізм організаційно-економічної стабільності інвестування розвитку країн в умовах глобалізації / Н.С. Сириченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 4, Т. 3. – С. 282–286 (0,6 д.а.).

Публікації в інших виданнях:

13. Гриценко Н.С. Интеграционные тенденции Украины во Всемирной торговой организации / Н.С. Гриценко // Управління розвитком соціально-економічних систем: Глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання: Праці шостої міжнар. наук. конф. студ. та молодих учених. – Донецьк, 2005. – Ч. 3. – С. 68–70 (0,2 д.а.).

14. Гриценко Н.С. Развитие экономического сотрудничества Украины в рамках СЕП та ЄС / Н.С. Гриценко // Управління розвитком соціально-економічних систем: Глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання: Праці сьомої міжнар. наук. конф. студ. та молодих учених. – Донецьк, 2006. – Ч. 5. – С. 70–73 (0,2 д.а.).

15. Сириченко Н.С. Преимущества и недостатки использования метода привлечения иностранных инвестиций на примере IPO / Н.С. Сириченко // Управління розвитком соціально-економічних систем: Глобалізація, підприємництво, сталі економічне зростання: Праці дев'ятої міжнар. наук. конф. студ. та молодих учених. – Донецьк, 2008. – Ч. 4. – С. 203–204 (0,2 д.а.).

16. Сириченко Н.С. Интегрирована система оцінки інвестиційної привабливості / Н.С. Сириченко // Інвестиційно-інноваційні засади розвитку національної економіки в ринкових умовах: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 квітня 2015 року / Ред. кол. Лендел М.А. (гол.ред.) та ін. – Ужгород – Мукачево: Вид-во «Карпатська вежа». – С. 88–90 (0,2 д.а.).

17. Сириченко Н.С. Інвестиційна привабливість країн в умовах глобальних трансформацій / Н.С. Сириченко // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів та молодих вчених. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – 15 травня 2015 р., м. Івано-Франківськ. – С. 232–235 (0,3 д.а.).

18. Сириченко Н.С. Сутність, значення й види інвестицій в умовах глобальних трансформацій / Н.С. Сириченко // Праці П'ятнадцятої всеукраїнської наукової конференції студентів та молодих учених «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці» / Ред. кол. Хаджинов І.В. (голова) та ін. – Вінниця: ДонНУ, 2015. – С. 125–126 (0,2 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Сириченко Н.С. Розвиток міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – Донецький національний університет Міністерства освіти і науки України. – Вінниця, 2016.

Дисертацію присвячено розвитку теоретико-методологічних основ дослідження процесу міжнародного інвестування на етапі глобалізації світової економіки та розробці науково-практичних рекомендацій щодо розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій.

Досліджено теоретичні засади розвитку міжнародного інвестування в умовах глобальних трансформацій; проаналізовано методологічні основи дослідження інвестиційної привабливості країн світу в умовах глобалізації; визначено роль глобалізації у розвитку міжнародного інвестування.

Проаналізовано розвиток міжнародного інвестування у глобальній економіці; досліджено використання можливостей міжнародного інвестування в контексті забезпечення економічного зростання в умовах глобальних трансформацій; здійснено діагностику включення України до міжнародних інвестиційних процесів у глобальному вимірі.

Розроблено організаційно-економічний механізм стабілізації економічного зростання країн в умовах глобалізації за рахунок міжнародного інвестування; запропоновано концептуальні засади розвитку міжнародного регіонального інвестування в умовах глобальних трансформацій; визначено напрями включення України до міжнародних інвестиційних процесів в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестування, міжнародне інвестування, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, економічне зростання, глобалізація, глобальні трансформації.

АННОТАЦИЯ

Сириченко Н.С. Развитие международного инвестирования в условиях глобальных трансформаций. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – Донецкий национальный университет Министерства образования и науки Украины. – Винница, 2016.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методологических основ исследования процесса международного инвестирования на этапе глобализации мировой экономики и разработке научно-практических рекомендаций по развитию международного инвестирования в условиях глобальных трансформаций.

Исследованы теоретические основы развития международного инвестирования в условиях глобальных трансформаций; проанализированы методологические основы исследования инвестиционной привлекательности стран мира в условиях глобализации; определена роль глобализации в развитии международного инвестирования.

Разработан генезис теорий инвестирования, предложена концептуальная схема формирования единого международного инвестиционного пространства (ЕМИП), представлено авторское определение международных инвестиций в условиях глобальных трансформаций, разработана классификация инвестиций в условиях глобальных трансформаций. Разработана логико-структурная схема формирования инвестиционной привлекательности стран в условиях глобализации.

Проанализировано развитие международного инвестирования в глобальной экономике; исследовано использование возможностей международного инвестирования в контексте обеспечения экономического роста в условиях глобальных трансформаций; осуществлена диагностика включения Украины в международные инвестиционные процессы в глобальном измерении.

Построена многофакторная эконометрическая модель «ПИИ – инвестиционная привлекательность», осуществлена разработка интегрального

индекса инвестиционной привлекательности стран, разработана логико-структурная схема использования возможностей иностранных инвестиций для обеспечения экономического роста в условиях глобальных трансформаций.

Разработан организационно-экономический механизм стабилизации экономического роста стран в условиях глобализации за счет международного инвестирования; предложены концептуальные основы развития международного регионального инвестирования в условиях глобальных трансформаций; определены направления включения Украины в международные инвестиционные процессы в условиях глобальных трансформаций.

Обосновано, что главным результатом инвестиционного процесса должно стать обеспечение инвестиционной стабильности экономики. Определены принципы, функции и задачи регулирования международной инвестиционной деятельности. Обосновано, что включение Украины в международные инвестиционные процессы в условиях глобальных трансформаций целесообразно рассматривать, прежде всего, в контексте евроинтеграционной политики Украины.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестирование, международное инвестирование, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная привлекательность, экономический рост, глобализация, глобальные трансформации.

SUMMARY

Syrychenko N.S. The Development of International Investment in the Conditions of Global Transformations. – Manuscript.

The dissertation to compete for a scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2016.

The dissertation is devoted to development of theoretical and methodological foundations of the research process of international investment at the stage of globalization of the world economy and the development of scientific recommendations for the development of international investment in the conditions of global transformations.

The theoretical foundations of international investment in the conditions of global transformations was investigated; the methodological basis of research investment attractiveness of countries in the context of globalization was analyzed; the role of globalization in the development of international investment was identified.

The development of international investment in the global economy was analyzed; the use of international investment in the context of economic growth in the conditions of global transformations was investigated; the diagnosis of include Ukraine to international investment processes on a global scale was made.

Organizational-economic mechanism of stabilization of economic growth under globalization through international investment was developed; the conceptual foundations of international regional investment in terms of global transformations was proposed; the directions of include Ukraine to international investment processes in conditions of global transformations was determined.

Keywords: investment, international investment, foreign direct investment, investment attractiveness, economic growth, globalization, global transformation.